

**NIEUWE**  
4-delige serie  
landbouw- en  
voedseldialogen

**IT'S THE  
FOOD,  
MY FRIEND!**

**NAAR EEN  
TOEKOMSTBESTENDIG  
VOEDSELSYSTEEM**

Gespreksleider: *Felix Rottenberg*  
maart-mei 2018 | Rode Hoed, Amsterdam



# IT'S THE FOOD, MY FRIEND!

## NAAR EEN TOEKOMSTBESTENDIG VOEDSELSYSTEEM

Ons voedselsysteem staat voor enorme uitdagingen. Niet alleen klimaatverandering, afnemende bodemkwaliteit, meer voedingsgerelateerde ziekten en dalend voedselvertrouwen, maar ook immigratiestromen, uitputting van natuurlijke hulpbronnen en instorting van insectenleven. Deze uitdagingen dwingen ons tot een transitie naar een duurzamer voedselsysteem. Dat vergt onder meer een samenhangend landbouw- en voedselbeleid.

*Voelt u zich betrokken bij de toekomst van ons voedsel en ons agrarisch landschap? Deze serie biedt u nieuwe kennis, inspirerende vergezichten, ontmoetingen en dialoog. **Doe en denk mee** hoe we ons voedselsysteem toekomstbestendig kunnen maken.*

*Een debatserie voor professionals, agrariërs, studenten en geïnteresseerde burgers. De debatten worden geleid door **Felix Rottenberg**.*



*Links: Wouter van Dieren spreekt 46 jaar na het beroemde rapport van de Club van Rome 'Grenzen aan de groei' over klimaatverandering en ons voedselsysteem. Midden: Tamara de Weijer van Vereniging Arts en Voeding spreekt op de slotzaterdag over gedragsbeïnvloeding voor een gezonder eetpatroon. Rechts: Volkert Engelsman is CEO van handelshuis in biologische verswaren Eosta en nr 1 van de Duurzame 100 van dagblad Trouw en spreker op het slotdebat.*

**DINSDAG 6 MAART** ♦ Rode Hoed, 20:00-22:00 uur

## **IN SPELEN OP KLIMAATVERANDERING**

Niet alleen klimaatverandering, maar ook het klimaatbeleid gaat diep ingrijpen in onze samenleving en in ons voedselsysteem. We staan voor de taak om het voedselsysteem niet alleen klimaatneutraal te maken (mitigatie), maar ook klimaatbestendig (adaptatie).

Omdat effectieve maatregelen geld kosten, zullen ze weerstanden oproepen. Niet alleen bij gevestigde belangen, maar ook bij sociale groepen die meer lasten dan lusten op hun bord krijgen. Kunnen we maatregelen aantrekkelijk maken voor alle groepen, van boer tot burger? Hoe koppelen we de ecologische en de sociale agenda?

**Deze eerste avond kijken we met twee gerenommeerde denkers en doeners naar de grote systeemvragen van ons voedselsysteem in relatie tot de ecologische crisis, maar ook de groeiende sociale ongelijkheid in de wereld.**

*Sprekers:*

- **Wouter van Dieren** (*Club van Rome en Springtij*): hoe gaan we om met de enorme impact van klimaatverandering en klimaatbeleid?
- **Maurits Groen** (*MGMC*) over slimme innovaties voor transitie in voedsel en energie (o.a. Kipster en waka waka)
- Videofragment met de Canadese schrijfster en activiste **Naomi Klein**

.....

**DINSDAG 27 MAART** ♦ Rode Hoed, 20:00-22:00 uur

## **KAN DE VOEDSELPRODUCTIE ZONDER CHEMIE?**

Het gebruik van bestrijdingsmiddelen ligt onder vuur. Glyphosaat heeft mogelijk carcinogene eigenschappen en neonicotinoïden zijn schadelijk voor bijen en andere insecten. Tegelijk worden onkruiden en insecten resistent tegen bestrijdingsmiddelen. En de productiekosten van de middelen worden steeds hoger. De agrochemie lijkt vast te lopen.

Waar liggen oplossingen? In nieuwe veredelingstechnieken zoals Crispr-cas? Of in ecologische methoden; inzetten van natuurlijke vijanden en beter begrijpen en benutten van het microbioom van de bodem? Zijn er productiesystemen die zowel de aarde als de mens dienen?

**Een avond met drie prominente wetenschappers. Ze zoomen in op het genoom van plant en dier en op de kleinste levensvormen: hoe beïnvloeden die ons en onze voedselproductie? En kunnen ze ons helpen om agrochemie te vervangen?**

*Sprekers:*

- **Michel Haring** (*hoogleraar UvA*) over de betekenis van nieuwe technieken voor veredeling en gewasbescherming
- **Corné Pieterse** (*hoogleraar UU*) over toepassing van kennis van het microbioom in bodem en plant
- **Johanna Fink-Gremmels** (*hoogleraar UU*) over de kansen die onze kennis van het microbioom biedt voor onze gezondheid en voor duurzame veehouderij



**DINSDAG 24 APRIL**

Rode Hoed, 20:00-22:00 uur

## **TECHNOLOGISCHE REVOLUTIE IN DE VOEDSELKETEN**

Technologie speelt een steeds grotere rol in ons leven en biedt geweldige mogelijkheden om productieprocessen te optimaliseren, voedselverspilling te verminderen en tot een circulaire economie te komen. Denk aan drones, ICT, automatisch melken, genomics en robots die onkruid aanpakken zonder pesticiden.

Maar er zijn ook zorgen over machtsconcentratie, afhankelijkheid en privacy. Hoe gaan de technologieën ingrijpen in de landbouw, de voedselketen en ons koopgedrag? Hoe voorkomen we dat ze worden misbruikt door eigenaren van Big Data en van patenten op genen? Hoe zorgen we dat technologieën ook boeren, consumenten en de aarde dienen? Of zitten ze ecologische oplossingen in de weg?

**Deze avond gaan we op zoek naar mogelijkheden om op een positieve manier richting te geven aan de ontwikkeling en inzet van technologie. Een debat over kansen, macht en voedseldemocratie.**

*Sprekers:*

- **Melanie Peters** (*Rathenau Instituut*) over ethische vragen omtrent technologie in ons voedselsysteem
- **Paul van Ham** (*Multi Tool Trac*) over de elektrische tractor als stap richting een fossielvrije landbouw
- **Anne Bruinsma** (*Farmhack*) over rol data in de landbouw





ZATERDAG 12 MEI ♦ Rode Hoed, 11:00-16:00 uur

## DRAAIEN AAN KNOPPEN IN ONS VOEDSELSYSTEEM

In deze conferentie gaan we met alle deelnemers op zoek naar aanknopingspunten voor verandering van ons voedselsysteem.

- ♦ **Obstakels voor transitie** ♦ Waarom lukken transities vaak niet? Zijn ook systeemveranderingen nodig? Zo ja, welke? En hoe bereiken we dat?  
*Keynote speaker: Lucas Simons (CEO New Foresight)*
- ♦ **Minidebat: technologie of ecologie?** ♦ Er woedt een richtingstrijd tussen “technofielen” (ecomodernisten) en “ecofielen” (technofoben). Wat zijn de verschillen? En waar zijn ze het wél over eens? Een zoektocht via debat naar slimme combi’s van ecologie en technologie vanuit systeemdenken.  
*Opponenten:*
  - **Hidde Boersma**, bioloog, journalist, essayist, filmmaker en ecomodernist
  - **Jan Willem Erisman**, bioloog, directeur, Louis Bolk Instituut en hoogleraar VU
- ♦ **Werken aan systeemvragen rond klimaatvriendelijke landbouw, biodiversiteit en landbouw en de relatie tussen gezond eten en een gezonde aarde** ♦ Met inleidingen van o.a. **Jan Peter Lesschen** (*Alterra*), **Natasja Oerlemans** (*Wereld Natuur Fonds*), **Tamara de Weijer** (*Arts & Voeding*), **Jorrit Kiewik** (*directeur Slow Food Youth Network / SFYN*) en **Willem Lageweg** (*coördinator Transitiecoalitie Voedsel*).
- ♦ **Slotdebat** ♦ Met **Volkert Engelsman** (*CEO Eosta en nr 1 van de Duurzame 100 van dagblad Trouw*) en **andere koplopers** uit het bedrijfsleven, overheden en onderzoek.



## **MODERATOR**

Felix Rottenberg

## **ORGANISATIE**

Wouter van der Weijden, Stichting Centrum voor Landbouw  
en Milieu (CLM) ♦ [wvanderweijden@clm.nl](mailto:wvanderweijden@clm.nl)  
Bert van Ruitenbeek, Ecominds ♦ [info@ecominds.nl](mailto:info@ecominds.nl)  
i.s.m. Rode Hoed.

## **PARTNERS**

Slow Food Youth Network (SFYN) en Transitie Coalitie Voedsel

## **MEDIAPARTNERS**

Dagblad *Trouw* en [foodlog.nl](http://foodlog.nl)

## **KAARTVERKOOP**

Kaarten voor de **avond** (incl. koffie en thee): 12 euro regulier  
♦ 7 euro voor studenten  
Aanvangstijd: 20:00 uur (zaal open: 19:30 uur)

Kaarten voor de **slotzaterdag** (inclusief lunch):  
24 euro ♦ 14 euro voor studenten  
Aanvangstijd: 11:00 uur (zaal open: 10:30 uur) tot 16:00 uur

Passe-partouts: 42 euro ♦ 24 euro voor studenten

Kaarten bestellen: [www.rodehoed.nl/foodfriend](http://www.rodehoed.nl/foodfriend)

## **LOCATIE**

De Rode Hoed, Keizersgracht 102, 1015 CV Amsterdam

*Deze debatserie is mede mogelijk gemaakt door:*

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Agrifirm,  
Nederlandse Zuivelorganisatie (NZO), Rabobank, Triodos Foundation,  
Wereld Natuur Fonds, DO-it, Koppert B.V., Eosta



[WWW.RODEHOED.NL/FOODFRIEND](http://WWW.RODEHOED.NL/FOODFRIEND)

[WWW.CLM.NL](http://WWW.CLM.NL)  
[#FOODFRIEND](https://www.instagram.com/foodfriend)